

INDEX

INTRODUCTIO EXEGETICA

IN SACRAM SCRIPTURAM

Prolegomena pag. 1
I. Introductionis Exegeticae obiectum et notio: exegetica idem ac hermeneutica - Hermeneutica universalis et specialis - Definitio Hermeneuticae biblicae - II. Necessitas - III. Historia A. apud Hebraeos B. apud Christianos 1° aevo antiquo, 2° aevo medio, 3° aevo recentiore 1°) apud Catholicos: eorum praecipua opera hermeneutica, 2°) apud Protestantas: auctores praecipui - IV. Tractationis divisio in tres partes. Appendices duo ib.

PARS PRIMA

DE VARIIS S. SCRIPTURAE SENSIBUS GENERATIM

Praenotanda. Sensus auctoris quid? - quomodo differat a significatione verborum - Sensus Scripturae duplex - sensus literalis proprius, et translatus - sensus parabolicus - sensus mysticus triplex, al-

legoricus, moralis, anagogicus - alia divisio sensus mystici in commemorativum, moralem, et propheticum - sensus accommodatus quid? . . . pag. 19

CAPUT I. De literali SS. Scripturarum sensu . . . » 23

Quaestio 1. De existentia literalis sensus in omnibus Scripturae locis . . . » ib.

THESIS I. - Sensus literalis sive proprius, sive improprius in omnibus et singulis S. Scripturae locis admittendus est. . . . » ib.

I. Rationes dubitandi 1° ex testimoniis veterum Doctorum, 2° ex variis exemplis S. Scripturae . . » 26

II. Argumenta pro Thesi 1° ex rei natura, 2° ex auctoritate . . . » 27

III. Responsio 1° ad rationes externas ex Origene aliisque Alexandrinis - Responsio indirecta - responsio directa: duae quaestiones distinguuntur - quid sit apud Origenem sensus corporeus, *σωματικος* - 2° ad rationes internas . . . » 28

Quaestio 2. De unitate, vel multiplicitate sensus literalis . . . » 33

THESIS II. - Sensus literalem in quibusdam Scripturae locis vere multiplicem esse certo demonstrari nequit . . . » 35

I. Argumenta pro multiplici literali sensu. 1° Variarum rationes, 2° exempla ex variis Scripturae locis, 3° sententiae Doctorum 1° generales loquendi formulae, 2° testimonia specialia . . . » ib.

II. Animadversiones: aliud sensus, aliud accommodatio - aliud sensus multiplex, aliud sensus literalis multiplex - aliud sensus literalis multiplex, aliud ambiguus - aliud multiplex, aliud locundus: hic dupliciter fieri potest . . . » 39

III. Examen argumentorum. 1° Expenduntur rationes internae - 2° Expenduntur exempla Scripturarum - 3° Expenduntur testimonia Doctorum, imprimis SS. Augustini, et Thomae . . . » 40

CAP. II. De mystico Sacrae Scripturae sensu . . . » 57

Brevis historia controversiae-divisio tractationis pag. 57

Quaestio 1. De existentia sensus mystici in Veteri Testamento . . . » 59

THESIS III. - In libris V. T. praeter sensum literalem, etiam sensus mysticus, et quidem propheticus-allegoricus, admittendus est, aequae ac literalis a Spiritu Sancto intentus . . . » 60

Praenotanda 1° cur praecipue de sensu allegorico - 2° non quaeritur de possibilitate vel convenientia, sed de facto ipso . . . » ib.

Arg. I. Ex Sacra Scriptura. I. Testimonia explicita 1° generalia, 2° specialia . . . » 62

II. Testimonia implicita - quatuor modi quibus Hagiographi mysticum Scripturae sensum insinuant » 64

Arg. II. Ex traditione Iudaica, et Christiana. . . » 67

I. Traditio Iudaeorum pro mystico sensu Librorum V. T. - Epocha 1^a. ante Captiv. Babyl. - Epocha 2^a. usque ad Christum - Epocha 3^a. post Christum - Talmudistae - Cabalistae - Exegetae . . » 68

II. Traditio Christiana - Liturgia - Archaeologia - Patres et Doctores . . . » 74

Arg. III. Ex ratione theologica.

Analogia inter res utriusque Testamenti 1° clara, et determinata, 2° frequentissima, 3° in rebus specialiter a Deo ordinatis - Exempla - Sacrificium Abrahami - Agnus Paschalis - Caper emissarius » 79

IV. Obiectionum solutio . . . » 83

Quaestio 2. De extensione sensus mystici in V. T. » 90

THESIS IV. - Sensus mysticus Librorum V. T. nec ad omnia indiscriminatim loca extendendus est, neque ex alia parte ad ea tantum coarctandus quae ab Hagiographis N. T. mystice explicata fuerunt; sed in iis omnibus et solis locis admittendus est, in quibus sufficienter innotescit intentio Spiritus Sancti quasdam res vel personas V. T. assumptis ad aliquid aliud in N. T. significandum . . . » ib.

Probatur Pars I. contra figuristas - Arg. 1. Opinio gratuita - Arg. 2. Ex sensu et praxi Ecclesiae, et Patrum - Arg. 3. ab inconvenientibus pag. 90

Probatur Pars II. adversus antifiguristas - Arg. 1. ex rei natura - Arg. 2. ex sensu, et praxi Ecclesiae. » 94

Exponitur Pars III. De criteriis mystici Scripturae sensus - Criterium generale - Criteria particularia quinque - animadversiones. » 96

Quaestio 3. De sensu mystico in Libris N. T. » 100

THESIS V. - Sensus mysticus saltem commemorativus, tropologicus et anagogicus etiam in Libris Novi Testamenti admittendus est. » ib.

Arg. I. Ab exemplis et testimoniis ex ipso N. T. de promptis. » ib.

Arg. II. Ex Patrum sensu, ac testimonio. » 102

Contrariorum solutio - quorundam auctorum mens explicatur » 104

CAP. III. De sensu accommodato. » 108

Dicitur improprie Scripturae sensus - Eius definitio ac divisio » ib.

Quaestio 1. An licitum sit Scripturam exponere in sensu accommodato » 107

THESIS VI. - Accommodatio aethetica locorum S. Scripturae, si iuxta rectas normas fiat, licita et laudabilis est » ib.

I. Abusus vitandi: alii ex parte rerum, alii ex parte modi » ib.

Regula 1. Verba S. S. non sunt accommodanda rebus inhonestis, aut gravitati Scripturae repugnantibus » ib.

Regula 2. Neque rebus nimis alienis, aut contrariis menti Auctoris » 108

Regula 3. Sensus accommodatus non debet ita proponi ut excludatur sensus verus. » 109

Regula 4. Non est proponendus tanquam verus Scripturae sensus. » 110

Hisce vitis remotis, accommodatio verborum S. S. est 1° licita: Arg. ex rei natura, et ex praxi Ecclesiae et Patrum pag. 111

2° Etiam laudabilis: argum. ex Sanctorum exemplo, et experientia: accommodatio saepe fidelibus utilior esse potest quam literalis expositio. » 112

Quaestio 2. De accommodazione S. Scripturae ab ipsis Hagiographis facta.

THESIS VII. - Scriptores sacri aliquando verba praecedentium Hagiographorum non in suo vero sensu, sed per meram accommodacionem allegarunt, et suis sermonibus inseruerunt. » 114

1°. Exempla Hagiographorum V. T. - 2°. exempla ex N. T. - 3°. Contrariorum solutio » 115

THESIS VIII. In libris N. T. testimonia Prophetarum non semper allegantur in sensu mere accommodato, sed plerumque in suo vero sensu ab auctore intento: hoc autem speciatim contendimus factum esse in iis locis, ubi 1° laudata testimonia demonstrandae veritatis causa afferantur, vel 2° ubi Hagiographi ea citant sub solemnibus formula: hoc factum est ut impleteretur quod dictum est: *ὅτι (vel οτιως) πληρωθη το ρηθεν.* » 118

Arg. I. Generale - Arg. II. Speciale De praecipuis quibusdam allegationibus 1° Ex scopo allegationum. 2° Ex formulis » 119

III. Solutio rationum, contra vim praedictae formulae. » 126

PARS SECUNDA

DE SENSU SCRIPTURAE INVENIENDO

Praenotanda. Distinguuntur subsidia remota, seu potius dispositiones, a subsidiis proximis, seu criteriis interpretationis - pauca de dispositionibus

1° Ex parte intellectus - 2° Ex parte voluntatis -
 Criteria et regulae interpretationis, cur, et quo-
 modo distinguantur. - Divisio criteriorum in ra-
 tionalia, et dogmatica - Divisio secundae Partis in
 tres Sectiones, 1. De criteriis ac regulis rationali-
 bus Scripturae sensum inveniendi, 2. De crite-
 riis ac regulis dogmaticis, 3. De falsis criteriis
 ac regulis Biblicae interpretationis. pag. 131

SECTIO I.

DE CRITERIIS ET REGULIS RATIONALIBUS INVENIENDI
 SCRIPTURAE SENSUM

Tria elementa in sermone humano consideranda, un-
 de triplex criteriorum rationalium classis, philo-
 logica, logica, et historica » 136
 CAP. I. De criteriis et regulis philologicis » 137
 ART. I. De sensu loquendi universim sumpto. Notio ac defini-
 tio usus loquendi - variae causae eius mutatio-
 num - valor huius criterii in interpretatione li-
 brorum, - fontes et subsidia ad eius notitiam adi-
 piscendam - 1. Fontes immediati, 2. fontes me-
 diati, 3. Subsidia philologica: examen linguae
 internum per etymologiam, et analogiam linguae -
 examen externum per collationem dialectorum -
 valor absolutus, et relativus horum fontium, et sub-
 sidiorum. » 138
 ART. II. De usu loquendi Biblico directe considerato in texti-
 bus et linguis originariis Sacrae Scripturae . . . » 148
 §. I. De indole Hebraici, et Graeci textus S. Scripturae » 149
 I. De textu Hebraico eiusque indole » ib.
 II. De indole Graecitatis N. T. » 152
 §. II. De valore et usu linguarum originalium in Hermeneu-
 tica Biblica.
 Duae extremae sententiae - media via eligitur. . . » 156
 THESIS IX. - Studium linguarum et textuum ori-

ginalium Sacrae Scripturae omnibus quidem sa-
 crarum scientiarum cultoribus utile est, iis vero
 qui Scripturas profundius intelligere, et aduersus
 impugnantes vindicare satagunt sub aliquo respec-
 tu etiam necessarium pag. 157
 Arg. I. Ex testimoniis et praei Sanctorum Docto-
 rum. » 158
 Arg. II. Ex internis rationibus petitum: 1° ad pro-
 fundiorem Scripturae intelligentiam - defectus
 versionum intrinseci et extrinseci, 2° ad officium
 defendendi, et vindicandi S. Scripturam . . . » 160
 III. Obiectionum solutio » 163
 §. III. De ratione addiscendi, et certo definiendi originarium
 S. Scripturae loquendi usum » 167
 I. De usu loquendi Hebraico, et Chaldaico - 1° Fon-
 tes directi nulli praeter Sacros libros - 2° Fontes
 indirecti, seu mediati: antiquae versiones, codices
 Talmudici et Midraschici, Grammatici et Exege-
 tae Iudaeorum, Massora, Christiani Doctores, -
 Horum valor relativus. 3° Subsidia philologica,
 etymologia, analogia, comparatio dialectorum . . » ib.
 II. De studio usus loquendi Graeci S. Scripturae.
 Fontes et subsidia Graecitatis biblicae I. quate-
 nus est Graeca, et in specie Alexandrina, 2. qua-
 tenus est Aramaica - 3. quatenus est Christiana -
 4. quatenus est quibusdam Hagiographis propria -
 Indicantur quaedam opera philologica » 171
 ART. III. De usu loquendi Biblico indirecto considerato in
 Vulgata Latina editione » 173
 Monita generalia ad usum loquendi Vulgatae addi-
 scendum. » 174
 I. De idiotismis Vulgatae in nominibus, ac pronomi-
 nibus » 175
 II. De idiotismis Vulgatae in verbis, et phrasibus » 179
 III. De idiotismis particularum orationis » 182
 ART. IV. De locutionibus figuratis S. Scripturae. . . . » 184
 §. I. De indole figurarum Biblicarum in universum. . » 185
 Vol. III. Introductio Exegetica. 48

§. II. De ratione discernendi figuras a prorio verborum sensu pag. 188
 1. Declaratio auctoris - 2. scopus loquentis - 3. rei ipsius natura » ib.

§. III. De modo recte interpretandi figuras biblicas.
 Regula generalis - Criteria specialia - 1. rei natura - 2. contextus sermonis - 3. inspectio locorum similium, - 4. Scopus loquentis. » 191

CAP. II. De criteriis et regulis logicis interpretationis Biblicae » 194

ART. I. De contextu sermonis.
 §. I. De contextus notione, et divisione.
 Definitio contextus - Contextus logicus, psychologicus, et opticus, historicus, et mixtus. . . » 195

§. II. De valore contextus generatim inspecti.
 Regula 1. Interpretatio alicuius loci contextui repugnans eo ipso ut falsa retici debet . . . » 196

Regula 2. Si contextus unam tantum patiatur loci interpretationem, ceterae autem ei contradicant illa una interpretatio uti vera habenda est . . » ib.

Regula 3. Si contextus plures interpretationes alicuius loci admittat, ceteris partibus, ea est praefenda, quae aptius et plenius cum contextu convenit: quod si discerni non possit, ex aliis criteriis quaestio dirimenda est » 197

§. III. De usu contextus in specie considerati.
 I. Emolumenta praecipua contextus logici. . . » ib.
 II. Emolumenta contextus psychologici et optici. . » 198
 III. Emolumenta contextus chronologici. . . . » 200
 IV. Emolumenta contextus mixti. » 201

§. IV. Modus inveniendi contextum, et cautela in hoc servandae.
 1. Non solum proxime, sed etiam remote antecedentia et consequentia inspicienda - 2. Contextus uti iacet accipiendus, non violenter effingendus » 202

ART. III. De parallelismo Biblico.
 §. I. De parallelismi notione, ac speciebus.

Parallelismi definitio - Dividitur in verbalem, et realem - Realis in historicum et doctrinalem. pag. 203

§. II. De parallelismi valore, et usu.
 Regula - Loca S. S., quae etiam in contextu spectata ambigua, vel obscura videntur, ceteris paribus, eo sensu accipienda sunt, quem habent in locis parallelis » ib.

I. Usus specialis parallelismi verbalis. » 204
 II. Usus parallelismi historici, seu Chronologici . » 205
 III. Usus parallelismi didactici, seu doctrinalis. . » 206

§. III. Ratio inveniendi parallelismum, et monita de eius usu.
 Assidua lectio et familiaritas S. S. - subsidia: 1° concordantiae Biblicae - Hebraicae - Graecae - V. T. - Graecae N. T. - Latinae. 2° Lexica Biblica - Monita practica de usu locorum Parallelorum » 208

ART. III. De substrata materia.
 §. I. De notione substratae materiae, eiusque valore generatim inspecto » 210

§. II. De usu substratae materiae: specialim enumerantur quatuor modi, quibus substrata materia adiuvat Scripturae intelligentiam. » 211

§. III. De ratione inveniendi substratam materiam, et monita de eius usu » 213

ART. IV. De scopo, seu consilio loquentis.
 §. I. Notio huius criterii, eiusque valor hermeneuticus. » 214
 §. II. Elementa specialia huius criterii.
 Enumerantur quatuor praecipua emolumenta . . » ib.

§. III. Modus inveniendi consilium loquentis, et de practica eius applicatione » 216

ART. V. De occasione sermonis.
 Definitio, natura et valor huius criterii - practica utilitas, exempla, ratio inveniendi: monita . . » 218

ART. VI. Peculiaris cogitandi, et loquendi ratio auctoris, vel loquentis. » 220

I. Auctoris vel loquentis individualis character, sive indoles. pag. 221

II. Actualis conditio interna loquentis » ib.

III. Peculiares loquendi formae singulis auctoribus propriae — ubi pauca de parallelismo poetico. » 222

CAP. III. De criteriis et regulis historicis Biblicae interpretationis » 225

ART. I. De variis classibus circumstantiarum externarum » 226

I. Circumstantiae ipsius auctoris vel loquentis. » 227

II. Circumstantiae auditorum, vel lectorum. » 228

III. Circumstantiae rerum et personarum, de quibus fit mentio » 230

ART. II. De fontibus, unde adiunctorum externorum notitia hauriri potest » 233

I. Tractationes Archaeologiae Biblicae » 234

II. Fontes praecipui — 1. Fontes Iudaici — 2. Fontes Christiani — 3. Fontes Pagani » 235

III. Monita quaedam de recto usu fontium » 238

SECTIO II.

DE CRITERIIS ET REGULIS DOGMATICIS SCRIPTURAE SENSUM INVENIENDI

Necessitas alterius huius ordinis criteriorum — dogmata duo 1. Divina inspiratio Scripturarum, 2. Infallibile Ecclesiae magisterium — hinc duo summa criteria, quibus plures adhaerent regulae — Criterium et Regulae Christianae, et Catholicae. » 240

CAP. I. De criteriis et regulis dogmaticis, quae ex divina Scripturae inspiratione derivantur » 241

ART. I. De falsitate in Scripturis non admittenda.

THESIS X. — Libri Sacrae Scripturae ita sunt exponendi, ut in dictis inspiratorum hominum nulla unquam falsitas admittatur. » 242

Arg. I. Ex ipsa notione inspirationis » ib.

Arg. II. Ex sensu et praxi Ecclesiae, et Patrum » 243

III. Regulae ad apparentes errores eliminandos.

1. Circa apparentes errores doctrinales. pag. 244

2. Circa apparentes errores historicos » 246

ART. II. De contradictione, seu antilogia inter Sacros Auctores non admittenda.

THESIS XI. — Sacra Scriptura ita exponenda est ut inter dicta inspiratorum nulla unquam realis antilogia, seu contradictio admittatur » 248

Arg. I. Deducitur ex Regula praecedente.

II. Ex praxi et testimoniis Doctorum » ib.

ART. III. De apparentibus antilogiis, et de ratione eas solvendi » 249

I. Causae generales apparentium contradictionum earumque remedia ex Augustino. » ib.

II. Causae speciales pro locis historicis. » 250

III. Causae speciales pro locis dogmaticis » 253

IV. Causae speciales pro locis prophetiis. » 255

CAP. II. De criteriis et regulis dogmaticis, quae ex infallibili Ecclesiae magisterio derivantur » 257

Criteria haec proprie catholica, eademque positiva — duplex modus quo Ecclesiae magisterium potest asserere Scripturae interpretationem, alius directus, alius indirectus. » ib.

ART. I. Criteria et regulae, quae ad directum Ecclesiastici magisterii in Biblicam interpretationem influxum pertinent » 258

Exponitur decretum Tridentinum Sess. IV. — Duae regulae ibi enunciatae, — ratio cur distinguantur — regularum obiectum et limites, — Vis obligandi — an decretum dogmaticum sit, an disciplinare » ib.

THESIS XII. — In exponendis locis S. Scripturae quae ad fidem moresque pertinent, non licet interpreti catholico recedere a sensu, quem tenuit, ac tenet Sancta Mater Ecclesia » 260

Argumentum fundamentale indicatum a Conc. Trid., quod Ecclesia sit iudex legitimus sensus S. Scripturae.

I. Probatum rationibus indirectis. » ib.

II. Probatur rationibus directis.
 Interpretatio authentica quatenam sit: - duplex modus quo potest a legislatore procedere - 1. Ecclesia interpretationes authenticas semper secundo modo - 2. saepe etiam primo modo, et strictissimo sensu - confirmatio ex habitu Ecclesiae ad Scripturam in ordine historico pag. 262

III. Argumentum ex praxi, ac sensu Doctorum 264

THESIS XIII. - In locis Dogmaticis Scripturae exponendis non est recedendum ab ea interpretatione, quam S. Patres unanimi consensu, ac certa sententia proposuerunt. Quinam dicantur Ss. Patres - quid sit certa sententia - quid unanimis consensus. » 267

Arg. I. Morale, et ex rei natura » 268

Arg. II. Theologicum indirectum » 269

Arg. III. Ex sensu traditionali et praxi Doctorum » ib.

IV. Adversariorum cavillationes solvantur. » 271

THESIS XIV. - Decretum Conc. Trid. Sess. IV. quo praecipitur ne Sacra Scriptura in locis fidei et morum exponatur contra Ecclesiae ac Patrum sensum, non est tantum negative accipiendum, ne scilicet interpres expositiones proponat Ecclesiae et Patrum fidei repugnantes, sed omnino positive, ut ipsae Ecclesiae et Patrum de praedictis locis interpretationes recipiantur.

Origo huius controversiae - Sententia Iahnii, et eius fautorum - apposita declaratio Concilii Vaticani » 274

I. Argumenta interna - 1. Ex rei natura - 2. ex scopo decreti - 3. ex contextu verborum » 275

II. Argumenta externa - 1. Ex agendi ratione Concilii - 2. ex testimonio Sarpii, et Pallavicini » 277

III. Argumenta adversariorum diluuntur » 278

ART. II. Criteria et Regulae quae ex indirecto ac generali Ecclesiastici magisterii influu in S. Scripturae interpretationem derivantur. » 281

Analogia fidei quid sit - Analogia fidei Biblicae, et

fidei Catholicae, - sententia Protestantium - testimonium Iahnii pag. 281

THESIS XV. - In caeteris autem Scripturae locis, quae determinatam ab Ecclesia et Patribus interpretationem non receperunt, interpres Catholicus dirigi perpetuo debet analogia fidei, non solum biblicae, ut volunt Protestantes, sed totius fidei catholicae a supremo Ecclesiae magisterio definitae; quae quidem non tantum negativum ei praebet criterium falsae interpretationis vitandae, sed etiam positivam normam ad verum locorum dogmaticorum sensum inveniendum. » 282

I. Analogia fidei totius Catholicae admittenda » ib.

II. Interpretatio Analogiae fidei Catholicae repugnans eo ipso abiicienda est - Argumenta et exempla » 283

III. Analogia fidei Catholicae consideranda est etiam ut criterium positivum interpretationis - 1. ex rei natura - 2. ex dictis et agendi ratione Hugio-graphorum - 3. ex Patrum testimoniis. » 284

Corollaria quaedam derivantur » 289

Appendix - De supremo Hermeneutices Biblicae principio » 290

Quaestio negativa, et positiva - sententia Iahnii.

Quaestio 1. Negativa contra Iahnium.

THESIS XVI. - Usus loquendi Biblicus haberi non potest ut primum ac supremum Hermeneutices sacrae principium. » 291

I. Usus loquendi dici non potest supremum principium Hermeneutices universalis » ib.

II. Multo minus Hermeneutices Biblicae. » 292

Quaestio 2. Positiva.

Apparens discordia inter Catholicos auctores - distinguitur suprema norma a supremo principio, seu formula - rursus norma suprema secundum quid, et suprema simpliciter et absolute - quaestio resolvitur secundum utrumque sensum . . . » 293

SECTIO III.

DE PRAVIS QUIBUSDAM SCRIPTURAM INTERPRETANDI
PRINCIPIIS AC METHODIS

CAP. I. De falsis quibusdam interpretationis methodis apud antiquiores. pag. 296

I. Methodus Cabbalistica.
Cabbalae origo, principia, fontes - tres methodi: Gematria, Notarica, et Temura - abusus, et usus moderatus Cabbalae - Christiani Cabbalistsae - nonnulla exempla ib.

II. De interpretatione Scripturae allegorica - Varias significationes vocis allegorica - usus et abusus - rationes et exempla 301

CAP. II. De Protestantium, Socinianorum et Rationalistarum Scripturam interpretandi methodis. » 302

ART. I. Praedictorum systematum origo, progressus, et variae formae » ib.

Primum stadium: principium fundamentale Protestantismi - systema rationale, et systema pietisticum - Confessiones, et Symbola: tentamen imponendi iugum symbolorum ad unitatem servandam: effectus contrarius - Secundum stadium: Socinianismus - duo Socini - fratres Paloni, seu Unitarii, eorum Bibliotheca - methodus Sociniana a Protestantica radicaliter distincta: rationalismus larvatus - Tertium stadium: rationalismus purus, et naturalismus - increduli Angli, Galli, Germanici - Encyclopaedia Gallica, et Bibliotheca universalis Germanica - nova schola Exegetica apud Germanos. - Praecipui auctores, et scientifica tractatio rationalismi exegetici - Protestantium conatus ad rationalismum coercendum - discrimen fundamentale inter Exegetin proprie Protestantiam, Socinianam et Rationalisticam . . . » ib.

ART. II. Praedictorum systematum imprimis rationalistarum reputatio. pag. 309

Monitum de methodo protestantium - distinguuntur variae formae rationalismi exegetici secundum varia elementa supernaturalia quae specialiter impetunt - numerantur quinque diversa systemata. » ib.

§. I. De systemate accommodationis dogmaticae.
Origo systematis, eiusque expositio. » 310

THESIS XVII. - Impia est, atque omnino absurda Samleri, Ammonii aliorumque sententia, qua docent Scripturas N. T. non grammatico-historica, seu exegetica, sed philosophica interpretatione exponendas esse, quasi Christus et Apostoli imperfectis ac erroneis coaevalorum opinionibus sese accommodaverint, ac propterea interpretem N.T. quae ex propria ipsi sententia ab iis quae ex accommodatione Iudaica protulerunt secernere oportere. » 312

I. Suppositum systematis falsum atque impium - defuitur quaestionis status - accommodatio aethetica, et accommodatio practica - haec vel moralis, vel paedagogica, vel doctrinalis - haec aut negativa, aut positiva. - Ceteris concessis, postrema excluditur 1. ex caractere tum privato, tum publico Christi et Apostolorum - 2. Ex ipso facto. » ib.

II. Systema ipsum hermeneutice falsum. . . . » 316

III. Criterium adsignatum falsum et incongruum » 317

IV. Soleuntur rationes adversariorum. . . . » ib.

Ratio 1. Ex fine Christi et Apostolorum . . . » 318

Ratio 2. Ex Pauli testimonio I. Cor. III, Hebr. V. » 318

Ratio 3. Ex agendi ratione Pauli Apostoli . . . » 320

Ratio 4. Ex factis et dictis Christi Domini. . . » 321

Ratio 5. Ex Christi colloquio cum filiis Zebedaei » 324

Ratio 6. Ex verbis Apostoli 2. Cor. III. 6, 17. » ib.

§. II. De systemate Kantiano interpretationis moralis. . » 326

Origo et indoles systematis Kantiani. » ib.

THESIS XVIII. - Systema interpretationis moralis ab Em. Kant excogitatum arbitrarium, absolu-

tum, ipsoque interpretationis nomine indignum est pag. 327

I. Kantiana methodus duplici falso supposito innititur » ib.

II. Ipso nomine interpretationis indigna est . . . » 328

III. Absurdis et inconvenientibus viam aperit . . » ib.

§. III. De systemate - interpretationis mythicae. . . . » 329

Prima origo huius systematis - notio mythi, eiusque discrimen a fabula, et parabola - Mythus historicus, philosophicus, poeticus, et mixtus - mythi admissi in primis capitibus Geneseos - Extensio mythologiae ad ceteras partes V. T. - deinde etiam in N. T. inveci: Strauss. et Schola Tubingensis - Ern. Renan. - Summa systematis mythicae interpretationis » ib.

THESIS XIX. - In historicis Sacrae Scripturae narrationibus, imprimis miraculorum, repudianda proposita est ea interpretandi methodus ab hodiernis rationalistis passim recepta, qua mythico, ut aiunt, cortice aut involucro, idest portentosa specie illas exuendas esse docent, ut genuinae puritati restituae naturali suo habitu proponantur, aut latentes sub iis veritates exquirantur, atque eruantur. » 333

I. Mythica interpretatio in libris V. T. admitti non potest.

Arg. 1. Ex aliis dictis de authentia, et veracitate librorum V. T. » ib.

Arg. 2. Ex factorum natura. » 334

Obiectio 1. Ex analogia cum libris historicis veterum populorum. » 335

Obiectio 2. Ex conditione generali veterum traditionum » 336

Obiectio 3. Ex comparatione narrationum biblicarum, cum mythologiis Paganorum. » 337

Obiectio 4. Pro mythis philosophicis » 340

II. Neque in Libris N. T. mythica interpretatio admittenda. pag. 341

Arg. 1. Ex gratuitate assertionis » 342

Arg. 2. Ex Auctorum N. T. veracitate » ib.

Arg. 3. Ex aetate historiae Evangelicae » ib.

Arg. 4. Ex intimo nexu factorum N. T. sive inter se, sive cum historia civili et Ecclesiastica . . » ib.

§. IV. De systemate interpretationis psychologicae . . . » 343

Systematis summa - discrimen a systemate mythico - ratio appellationis. » ib.

THESIS XX. - Systema interpretationis Psychologicae a Paulusio excogitatum ad narrationes Evangelicas explicandas, arbitrarium et absurdum est . . » 344

I. Systema in falsis suppositis innicum. . . . » ib.

II. Methodus violenta, et naturae interpretationis repugnans » ib.

III. Nulla lege, nullisque finibus circumscripta - Exempla absurdarum expositionum » ib.

§. V. De systemate interpretationis Panharmonicae. . . » 346

Origo et occasio huius systematis - eius summa - sensus quo accipienda est fidei analogia iuxta mentem horum auctorum » ib.

THESIS XXI. - Systema interpretationis Panharmonicae a Germar aliisque propositum, secundum eorum mentem ac principia consideratum, contradictorium, insufficiens, omnique certa ac tuta norma destitutum est. » 348

I. Systema involvit petitionem principii. . . . » ib.

II. Insufficiens est ad concordiam pariendam. . . » ib.

III. Erroribus quibuscumque aditum praebet . . » 349

INTRODUCTIONIS EXEGETICAE

PARS TERTIA

DE SENSU SCRIPTURAE ALIIS PROPONENDO

Praenotanda. De necessitate huius partis - Divisio in duas Sectiones pag. 381

SECTIO I.

DE VARIIS MODIS SCRIPTURAE SENSUM PROPONENDI

Recensentur 24 modi a Sisto Senensi enumerati - ad pauciores principales revocantur.

CAP. I. De Sacrae Scripturae versione » 353

I. Versionis notio, et variae species » ib.

II. Dotes optimae versionis - 1. fidelitas - 2. perspicuitas - 3. elegantia. » 354

III. Difficultates optimae versionis Scripturae - prudentia Ecclesiae circa versiones S. S. » 357

CAP. II. De Sacrae Scripturae paraphrasi. » 358

I. Notio paraphrasis, et discrimen a versione, et a commentario » ib.

II. Dotes in paraphrasi requisitae - 1. fidelitas - 2. claritas - 3. brevitatis. » ib.

III. Paraphrasi utiliter adiunguntur analysis, et adnotationes » 359

IV. Exempla optimae paraphrasis.

Primum exemplum ex Bernardino a Piconio ad

Rom. V. 1-18 » 360

Secundum exemplum ex Io. Th. Beelen in eundem

locum » 364

Tertium exemplum ex Gaspare Sanctio in Dan. IX.,

20-27. » 365

Quartum exemplum ex B. Card. Tomasi in Psal. CIX. » 368

CAP. III. De adnotationibus, glossis et scholiis pag. 370

I. Scholia et Glossae quomodo differant - glossaria Hesychii, Suidae, et Phavorini - Glossaria minora a Matthaei edita - Glossae Latinae. » ib.

II. Utilitas adnotationum. » 371

III. Praecipua in adnotationibus servanda » ib.

CAP. IV. De Commentariis et dissertationibus » 372

I. Commentarii definitio, et praecipua in eo servanda » ib.

II. Commentarii dotes, et vitia » 373

III. Dissertationum notio, et dotes » 374

CAP. V. De populari, et pastorali Scripturae expositione » 377

I. Huius expositionis discrimen ab erudita.

II. Homiliae et lectionis Biblicae dotes » ib.

CAP. VI. De exercitatione Exegetica » 379

Necessitas exercitationis exegeticae - Monita practica » ib.

SECTIO II.

BREVIS NOTITIA PRAECEPTORUM SCRIPTURAE INTERPRETUM

CAP. I. De Iudaeis S. Scripturae interpretibus » 383

Aben. - Ezra - R. Moyses ben Maimon - D. Kimchi -

R. Salomon Isaac - R. Moyses ben Nachman -

R. Levi ben Gerson - R. Bechai - R. Isaac Abarbanel -

R. Emanuel ben Salomon - R. Mardochai ben

Eliezer - R. Lombroso - R. Aben ben Melech - Bi-

bliia magna Rabbinica - Christiani Doctores in rab-

binorum scriptis versati » ib.

CAP. II. Antiquiorum Ecclesiae Patrum exegetis usque ad

saeculum VIII. » 386

ART. I. Patres Graeci, et Orientales.

I. Schola Alexandrina: eius character - S. Pantae-

nus - Clemens Alex. - Origenes: plura de eius exe-

geticis operibus, et de eius methodo S. Scripturam

interpretandi - S. Gregorius Neocaesarensis - S. Ba-

silius M. - S. Gregorius Nazianz. - S. Gregorius

Nyssenus - Didymus Alex. (coecus) - S. Athanasius - S. Dionysius Alex. - S. Cyrillus Alex. - S. Epiphanius pag. 386

II. Schola exegetica Antiochena: eius character proprius - S. Ioannes Chrysostomus - Theodorus Mopsuestenus - Eusebius Emesenus - S. Isidorus Pelusiota - Theodoretus. » 397

III. Schola exegetica Edessena, et Nisibena.

S. Ephrem syrus - S. Iacobus Sarugensis - S. Isaac Magnus - S. Marutha - S. Iacobus Nisibenus - Syri Nestoriani et Iacobitae: Xenaias, seu Philoxenus, recentius Abulpharagius (Bar-Hebraeus), Ebed Iesu. » 400

ART. II. Patres et Scriptores Ecclesiae Latinae usque ad saec. VIII.

S. Hilarius Pictav. - S. Ambrosius - Ambrosiaster - S. Hieronymus - S. Augustinus - Cassiodorus - S. Gregorius M. - S. Isidorus Hispanensis - Ven. Beda. » 403

CAP. III. Opera exegetica Doctorum medii aevi. » 409

I. Catenae: Procopius Gazaenus - Nicetas - Catenae editae a Corderio - Catena aurea S. Thomae. » ib.

II. Glossae: ordinaria-interlinearis - Postillae Nic. Lyranii - Adnotationes Pauli Burgensis. » 410

III. Commentarii: 1. ex Graecis: Oecumenius - Theophylactus - Euthymius Zigabenus - 2. ex Latinis: Alcuinus - Haymo Alberstad. - Rhabanus Maurus - S. Bernardus - Petrus Lombardus - B. Albertus M. - S. Thomas Aquinas - S. Bonaventura - Petrus de Alliaco - Alphonsus Tostatus (Abulensis) - Dionysius Chartusianus - Ioannes de Turrocremata - Nic. Lyranus - Paulus Burgensis - alii. » 411

CAP. IV. Exegesis recentiorum a saec. XVI-XIX. » 445

ART. I. Praecipui catholici interpretes recentiores - Card. Caietanus de Vio - Erasmus Rotterod. - Fr. Vatablus - Hier. Oleaster - Andreas Masius - Cornelius Iansenius - Io. Maldonatus - Alph. Salmeron - Emmanuel Sá - Tirinus - Steph. Menochius - Io. Maria

na - Ben. Pererius - Guill. Estius - Gasp. Sanctius - Genebrardus, Bellarminus, et Lorinus in Psalmos - Cornelius a Lapide - Io. de Pineda - Iac. Bonfrerius - I. B. du Hamel - Bernardinus a Piconio - Aug. Calmet - Biblia de Venice, et Avinionensia - Interpretes vulgares cum notis: Allioli, Martini, Kenwick, alii - Io. Iahn - J. N. Alber - P. F. Ackermann - D. Tobenz - I. L. Hug - Kistemacher - Mach - Patrizi - Coletta - Palmer. pag. 413

ART. II. Praecipui quidam Scripturae interpretes Protestantes - Io. Drusius - Lud. de Deo - Hugo Grotius - Critici Sacri - Synopsis Poli - I. I. Wetstenius - I. D. Michaelis - I. G. Rosenmüller, et E. F. G. Rosenmüller filius - C. T. Kuinoel - Mat. Henry - Th. Scott - Recentissimi qui rationalismo biblico se opposuerunt: Hengstenberg, Olshausen, Lucke, Tholuck. » 424

FINIS INTRODUCTIONIS EXEGETICAE IN S. S.

APPENDIX I.

SPECIMEN INTERPRETATIONIS

N. 1. Expositio Psalmi XXI. (Hebr. XXII). . . » 428

N. 2. Canticum Zachariae Luc. I. 68-79. Adnotationes cum paraphrasi. » 454

APPENDIX II.

DE LECTIONE S. SCRIPTURAE IN LINGUIS VULGARIBUS

ART. I. Brevis historia controversiae » 461

Antiqua Ecclesiae disciplina - Prima vestigia controversiae in Dioecesi Metensi Saec. XII. Epistola Innocentii III. - Valdenses - Albigenes: Synodus Tolosana a. 1229 - Wicleffitae: Synodus Oxoniensis a. 1408 - Turbae in Hispania: Iacobus I. Rex -

Reformatores Saec. XVI. - Versio Germanica S. Scripturae a Lutero adornata - Versio Genevensis - aliae versiones Protestantium - Regulae Indicis a Pio IV promulgatae - Jansenistae Saec. XVIII. Quesnellus - Bulla Unigenitus Clementis XI. a. 1713 - Synodus Pistoriensis: Bulla Auctorem Fidei Pii VI. Societates Biblicae - Agendi ratio S. Sedis - Plures quaestiones distinguuntur aliae dogmaticae, aliae disciplinares, aliae historicae - Divisio tractationis pag. ib.

Art. II. Doctrina Ecclesiae circa lectionem Scripturae in linguis vulgaribus » 466

THESIS I. (XXII) - Omnibus indiscriminatim fidelibus S. Scripturae lectio minime necessaria est ad salutem: eadem vero, licet per se et absolute utilis dicenda sit, consideratis tamen individualibus hominum adiunctis ac dispositionibus, non semper utilis, saepe etiam periculosa, aut perniciosa esse potest. » 467

Probatur Pars I. contra Protestantes.

Lectio S. Scripturae 1. non necessaria ex rei natura - 2. neque ex positiva lege - 3. Solvuntur obiectiones. » ib.

Probatur Pars II. De utilitate lectionis S. Scripturae. 1. Testimonium Scripturae - 2. Experientia - 3. Solutio obiectionum - Corollarium de officio pastorum fideles in hac re moderandi » 476

Art. III. Ecclesiae praxis, ac legislatio circa lectionem Scripturae in linguis vulgaribus » 480

THESIS II. (XXIII) - Nunquam Ecclesia absolute et universim prohibuit fidelibus S. Scripturae lectionem in lingua vernacula, sed pro variis temporum, locorum ac personarum adiunctis modo probavit, modo improbat, aut coercuit eandem lectionem, idque unice ut ipsorum fidelium bono, ac utilitati prospiceret: in praesenti vero Ecclesiae disciplina, de iure communi, omnes omnino fideles,

servatis tantum quibusdam conditionibus, Scripturam in sua lingua legere possunt pag. 481

Probatur pars prima - ubi in specie de regulis III. et IV. Indicis » ib.

Probatur pars secunda - de fine legislationis Ecclesiasticae secundum diversa adiuncta » 484

Probatur pars tertia - de actuali Ecclesiae disciplina » 486

Art. IV. De Societatibus Biblicis, earumque damnatione » 488

Origo societatis Biblicae Anglicanae - Societates adiutrices - expunctio librorum deutero-canonicorum » 489

V. T. a. 1826. - Progressus Societatum Biblicarum » 489

THESIS III. (XXIV) - Iure ac merito RR. Pontifices Societates Biblicas a Protestantibus institutas iteratis decretis improbarunt » 490

Probatur 1. ex principiis quibus innituntur - 2. ex eorum scopo - 3. ex pravis effectibus, quos in fidelibus pariunt - 4. ex corruptione puritatis fidei - 5. ex corruptione ipsius verbi Dei - 6. confirmatur ex verbis Rom. Pontificum, et ipsorum Protestantium » ib.

Art. V. De praecipuis vulgaribus lectionibus S. Scripturae. » 500

I. Praecipuae versiones Italicae » ib.

II. Versiones Hispanicae orthodoxae et heterodoxae, antiquae et recentiores. » 504

III. Versiones Gallicae Catholicae et Protestanticae » 502

IV. Versiones Belgicae et Hollandicae. » 504

V. Versiones Anglicae » 505

VI. Versiones Germanicae. » 507

VII. Versiones Polonicae et Hungaricae. » 508

VIII. De versionibus in linguis barbaris. » 509

Scholion. De Versionum vulgarium approbatione » 510

ADUMBRATIO ARCHEOLOGIAE BIBLICAE

Prolegomena. De Archaeologiae Biblicae obiecto, historia, fontibus, et partitione.

- I. Archaeologiae Biblicae notio et definitio - eius utilitas ad studia S. Scripturae pag. 515
II. Archaeologiae Biblicae initia, incrementa - perfectio - praecipuae quaedam Archaeologiae tractationes » 516
III. Fontes communes alibi indicati: hic vero de quibusdam in specie - I. viatorum itineraria et narrationes - horum valor - monita de horum usu. » 518
2. Monumenta Palaestinae, Aegypti et Assyriae. » 519
A De monumentis Palaestinensibus ib.
B De monumentis Aegypti - Explorationes occasione expeditionis militaris Napoleonis I. - Sequentes explorationes - inventio clavis Scripturae Hieroglyphicae - Methodus, qua Champollion ad id pervenit - recentiorum studia » 520
C De monumentis Assyriis et Babyloniis - Recentiorum explorationes in valle Tigris et Euphratis - praecipua monumenta - opera et tractatus virorum doctorum - scriptura cuneiformis, eius indoles - tentamina ad eius clavim inveniendam - laborum successus - variae huius scripturae species, et variae linguae » 525
IV. Divisio tractationis » 533

SECTIO I.

DE GEOGRAPHIA ET CHRONOLOGIA BIBLICA

- CAP. I. De Geographia Biblica » 536
ART. I. Notiones praeliminares Geographiae Biblicae . . . » 537
ART. II. De regionibus, ac populis Palaestinae vicinis.
I. Phoenice; II. Syria seu Aramaea; III. Assyria, Mesopotamia et Chaldea; IV. Media; V. Persia, Su-

- siana, Elymais; VI. Arabia, cum Amalec, Ammon, Moab, Edom etc. VII. Aegyptus, terra Gessen, Aethyopia pag. 538
ART. III. De Palaestina, et primum de eius Geographia Physica » 559
§. I. Palaestinae facies generatim inspecta » 560
I. Praecipui montes Palaestinae » 561
II. Celebriores Palaestinae valles » 563
§. II. Flumina, torrentes, lacus et maria » 564
§. III. Clima Palaestinae, tempestates anni, fertilitas, calamitates » 569
ART. IV. Geographia politica, et historica Palaestinae . . » 574
§. I. De variis Palaestinae divisionibus » ib.
I. Palaestina, seu Chanaan ante Hebraeorum occupationem. » ib.
II. Divisio Palaestinae inter XII tribus » 575
III. Divisio Palaestinae aetate Christi, et Apostolorum » 576
IV. Divisio Palaestinae in primis Ecclesiae saeculis » 579
§. II. De Palaestinae incolis, eiusque praecipuis urbibus. » ib.
I. De incolarum numero pro variis aetatibus. . . » ib.
II. Praecipuae Palaestinae urbes cis et trans Iordanem. » 580
§. III. Descriptio Ierosolymae, et eius vicinarum . . . » 585
CAP. II. De Biblica Chronologia. » 594
ART. I. De temporis divisione in S. Scripturis » ib.
ART. II. De variis Chronologiae Sacrae aeris, atque epochis » 598
ART. III. Prospectus Chronologicus praecipuorum eventuum Biblicorum. » 605

SECTIO II.

DE SCRIPTURAE ANTIQUITATIBUS SACRIS

- CAP. I. De Locis Sacris » 612
ART. I. De Tabernaculo Foederis » ib.
ART. II. De Templo, eique adnexis » 616
I. Templum primum, seu Salomonicum. » 61-

II. Templum secundum, seu Zorobabelicum pag. 620
 III. Templum Herodianum » 621
 ART. III. De Synagogis earumque usu » 623
 CAP. II. De temporibus sacris » 627
 ART. I. De praecipuis fastis Hebraeorum » ib.
 CAP. III. De personis sacris » 637
 ART. I. De ministris ordinariis ex tribu Levi » ib.
 §. I. De Levitis, eorumque officiis » 638
 §. II. De Sacerdotibus, eorumque muniis » 639
 §. III. De Summo Pontifice - ubi de sacris vestibus . . . » 640
 ART. II. De reliquis ministris » 646
 I. Servi Sanctuarii - Nathinaei - Stationarii » 646
 ART. III. De Prophetis aliisque personis Deo Sacratissimis - Prophe-
 tae - Assiduae - Nazaraei - Rechabitae » 647
 ART. IV. De religiosis Hebraeorum sectis » 649
 Pharisei - Sadducaei - Essenii - Therapeutae - He-
 rodiani - Hemerobaptistae » ib.
 CAP. IV. De rebus Sacris » 652
 ART. I. De Sacrificiis Veteris Legis » 652
 §. I. De Sacrificiis Mosaeicis generatim inspectis » ib.
 §. II. De Sacrificiis, et oblationibus in specie » 654
 ART. II. De primitiis, decimis et votis » 656

SECTIO III.

DE ANTIQUITATIBUS POLITICIS

CAP. I. De Hebraeorum republica » 688
 ART. I. De varia regiminis forma apud Hebraeos » 689
 CAP. II. De potestate iudiciaria, et coactiva » 662
 ART. I. De iudicibus, ac tribunalibus Hebraeorum » 663
 ART. II. De iudiciis, eorumque forma » 665
 ART. III. De delictis, ac poenis » 667
 §. I. De criminibus, poenisque capitalibus » ib.
 §. II. De aliis poenis corporalibus minoribus » 674
 §. III. De aliis diversi generis poenis » 674
 CAP. III. De re militari Hebraeorum » 678
 ART. V. De ipsis militibus, eorumque ordinibus » 676

§. I. De militum delectu, ac conditione pag. 676
 §. II. De militum divisione, ordinibus, ducibus » 677
 ART. II. De armis, et bellico apparatu » 678
 ART. III. De bello, ceterisque militaribus factis » 682
 CAP. IV. De ponderibus, nummis, ac mensuris » 685
 ART. I. De ponderibus, ac monetis » ib.
 §. I. Pondera et nummi Hebraeorum » 686
 §. II. Nummi aliarum gentium in Scripturis nomi-
 nati » 687
 ART. II. De mensuris longis, et cavis » 688
 §. I. Mensurae longitudinis » ib.
 §. II. Mensurae cavae aridorum ad litrum exactae . . . » 689
 §. III. Mensurae cavae liquidorum » ib.

SECTIO IV.

DE ANTIQUITATIBUS DOMESTICIS

CAP. I. De societate domestica » 694
 ART. I. De matrimonio apud Hebraeos » ib.
 ART. II. De filiis, eorumque officiis ac iuribus » 697
 ART. III. De servis, eorumque conditione » 699
 CAP. II. De artibus, et scientiis, et de varia hominum con-
 ditione » 700
 ART. I. De artibus, et scientiis Hebraeorum » ib.
 ART. II. De variis hominum conditionibus » 706
 Pauperes et mendici - Immundi - Proselyti - Helleni-
 stae - Publicani » ib.
 CAP. III. De moribus, et conversatione » 709
 I. Mores proprie dicti - praecipua vitia » ib.
 II. Morum elegantia, et urbanitas » ib.
 CAP. IV. De domibus et habitatione » 743
 I. Prima hominum habitacula - II. Tentoria » ib.
 III. Domus proprie dictae, earum forma, et partes . . . » 744
 CAP. V. De vestibus, ornamentis et luxu » 747
 I. Materia vestium Hebraeorum » ib.
 II. Singulae vestes » ib.
 III. Capitis tegumentum - Capilli - barba » 749

IV. Ornamenta varia, et luxus pag. 720

CAP. VI. De animalibus, et plantis » 722

ART. I. De praecipuis animalibus biblicis. » ib.

I. Animalia terrestria - domestica, et silvestria . . » ib.

II. Animalia volatilia - munda - immunda. . . » 727

III. Animalia aquatica - Piscis Ionae, Tobiae, Leviathan » 728

ART. II. De arboribus et plantis » ib.

I. Arborea, et arbusta » 729

II. Plantae - flores - Linum - byssus - planta Ionae » 730

CAP. VII. De cibo, potu, et conviviis. » 732

I. Ciborum ratio » ib.

II. De variis potus generibus » 734

III. Convivia - tempus - modus - leges - Symbolica significatio » ib.

CAP. VIII. De morbis ac medicina » 736

I. De morbis in genere. » ib.

II. De quibusdam morbis in specie - Lepra - pestis - paralysis - morbus Saulis - morbus Nabuchodonosor » ib.

III. Medicina, et medici » 738

CAP. IX. De morte, funere, sepultura et luctu. » 739

I. Quae in morte propinquorum fieri solebant . . » ib.

II. Funerum ratio. » 740

III. Sepulturae tempus - locis - sepulchrorum forma » 741

IV. Luctus - eius indoles - duratio » 744

FINIS

